

Stane:

Za celo leto K 30—
za pol leta K 15—
za četrt leta K 7.50
za 1 mesec K 2.50

Posamezna številka 80 vin.

Uredništvo in upravnništvo je v
Ptuj, Slovenski trg 3 (v starem
rotovžu), pritličje, levo.

Rokopisi se ne vrnejo.

PTUJSKI LIST

Politično gospodarski tednik.

Štev. 31

Ptuj, 1. avgusta 1920

II. letnik

Naročnike našega lista prosimo,
da zaostalo naročnino takoj poravnajo!
Upravnništvo „PTUJSKEGA LISTA.“

Podraženje premoga pa naše gospodarske skrbi.

Pretekli teden je Trboveljska premogokopna družba neprijetno razburila vse ono prebivalstvo, ki s težavo zmaguje najnujnejše potrebščine za vsakdanje življenje. Menili smo, če že ni mogoče, da bi se znižale cene raznim pridelkom in blagu, ki ga neizogibno rabimo, se vsaj ne bodo vedno večale in večale. V tem mnenju nas je utrjevalo dejstvo, da so pri marsikakem blagu cene v resnici pale, da je torej vsaj nekoliko resnično, o čemer smo večkrat čitali in slišali, da je naša letošnja letina ugodna, da se boljša gospodarsko stanje naše države, kar se vidi najboljše že iz tega, da pridobivlje naš denar pri naših sosednih državah vedno večjo veljavo. Živeli smo tako v nekakem prepričanju, da so cene že dosegle svoj vrhunec.

Iz tega sna nas je vse nenadno vzdramilo silno podraženje premoga. Vsi vemo, da je premog ona velika sila, ki odločilno poseza v naše gospodarsko življenje. Premog rabijo po mestih in trgih, da ž njim kurijo, ker so drva predraga. Premog in edino premog potrebujejo naše železnice, ki nam dovažajo in prevažajo vsakovrstno blago. Premog rabi naša industrija za izdelavo svojega blaga. Brez premoga se naenkrat ustavi naše gospodarsko življenje, nastopi sila in stiska. Doživeli smo to, ko so premogokopni delavci ustavili za nekaj časa delo in ni bilo dobiti redno premoga. Po mestih so tožili in zmrzovali; železnice so omejile vožnje, radi česar je nastalo pomanjkanje; tovarne niso mogle več delati in odpuščale svoje delavce. Vsakdo je takrat dobro uvidel, da je vse naše gospodarsko življenje zares in v veliki meri odvisno od premoga.

Sedaj pa pride Trboveljska premogokop-

Kako je kmet gosi delil.

Reven mužik (kmet na Ruskem) ni imel kruha; namenil se je, da gre prosit kruha h gospodu. Da pa ne bi šel prazen, zakolje gos, jo speče in mu jo nese. Gospod sprejme gos in reče seljaku: „Bog ti povrni, mužik, za gos; samo ne vem, kako naj si tvojo gos razdelimo, inam namreč ženo, dva sina in dve hčeri. Kako naj si jo delimo, ne da bi koga oškodovali?“ Mužik reče: „Jaz vam jo razdelim.“ Prime nož, odrobi gosi glavo in reče gospodu: „Ti si glava vsemu domu; tebi gre glava.“ Potem odreže zadek in ga poda gospodinji, rekoč: „Tebi je doma sedeti in nadzirati gospodinjstvo; tebi gre zadek.“ Nato odreže nogi in ju poda sinoma: „Vama je treba okoli hoditi po očetovem gospodarstvu; vama torej bedri.“ A hčeram da perotnici, rekoč: „Vidve poletita kmalu za očetnega doma; zato vama perotnici. Ostanek pa vzamem zase! In vzela je ostalo gos.

na družba in podraži tako visoko svoj premog. Za tono (1000 kg) debelega premoga računa družba sedaj 523 K. Kake pa so bile cene premogu prej? Leta 1817 je stala tona še 19 K 87 v, za časa zloma oktobra 1918 pa 41 K 52 v. Polagoma se je nato cena dvignila in je dosegla koncem leta 1919 177 K 50 v. Februarja letos je šla cena na 302 K 50 v, sedaj pa zopet kar za 72% na 523 K. S sedanjim povišanjem stojimo 27 kratno nad ceno leta 1917.

Zakaj toliko podraženje? Vemo, da so se v tem času močno podražile tudi druge življenske potrebščine, toda najvažnejše niti zdaleka ne v toliki meri. Za živino smo dobivali okoli 3 K 1 kg, sedaj 10 K, ne pa 3 krat 27 K, to je 81 K; za zrnje okoli 1 K za 1 kg, sedaj 6 K, ne pa 27 K! Tudi druge potrebščine so se med tem časom izdatno podražile. Zato bi tudi noben pameten človek ne mogel ugovarjati, ako Trboveljska družba temu primerno podraži svoj premog. Pri prejšnjih povišanjih cen se je družba v resnici ozirala na to in dražila premog za toliko, kolikor več je potrebovala za svoje delavce in uradnike in kolikor več je stal material, ki ga rabi pri svojih podjetjih. Sedaj pa vemo, da se cene živilom in drugemu materialu, ki ga rabi družba, niso toliko povišale, da, v primeri s pomladanskimi cenami so se celo nekoliko znižale. Družba tudi ne namerava dosti povišati plač svojih delavcev. Izgovarja se s tem, da rabi denar za nove investicije, razširiti hoče svoje premogovnike, v Ljubljani zida svojo hišo. Jeli pa prav, da vse to, kar zgradi na novo družba, mera takoj dobiti plačano že v enem letu pri prodanem premogu? Kaj bi rekli o posestniku, ki mora tudi popravljati svoja splotja in dokupovati orodje, pa hoče razširiti svoje gospodarstvo, ko bi za svoje pridelke in živino pri prodaji naenkrat zahteval toliko, kolikor rabi za večje izdatke? Iz svojega premoženja mora posestnik plačati večje stroške, če pa nima premoženja, se mora zadolžiti. Trboveljska družba pa hoče drugače delati. V Ljubljani zida n. pr. hišo, ki jo bo stala 10 milijonov. Teh pa noče plačati iz

Gospod se je temu posmejal in dal mužiku kruha in denarja.

Zvedel pa je bogat seljak, kako se je gospod obdolžil revnemu kočarju za gos s kruhom in denarjem. Speče pet gosi in jih nese gospodu.

Gospod reče: „Bog ti poplačaj gosi! Toda imam ženo, dva sina in dve hčeri; vseh nas je šestero. Kako si naj enako razdelimo tvoje gosi?“ Bogati seljak se zamisli, ali nič si ne izmisli.

Tedaj pošlje gospod po revnega mužika in mu veli, naj deli. Revni kmet vzame gos, jo izroči gospodu z gospo, rekoč: „Tako: vas je z gosjo vred troje.“ Drugo gos da sinoma, rekoč: „Tudi vas je troje.“ Tretjo gos da hčeram: „Tudi vas je troje.“ Zase pa vzame ostali dve gosi in reče: „Glejte, tudi nas je troje. Tako je vse po pravici razdeljeno.“

Gospod se zasmee, navrže revnemu mužiku še kruha in denarja, bogatega seljaka pa nažene.

Po L. N. Tolstem.

svojega premoženja, nego zviša ceno premogu in sami Ljubljani bodo morali še letos dati 10 milijonov kron več za premog in tako bodo oni plačali hišo, ne pa družba.

Izračunili so, da dobi Trboveljska družba letos najmanj 72 milijonov, prihodnje leto pa 150 milijonov za svoj premog več, nego jo bo premog stal. Kdo pa naj plača te ogromne milijone? Odgovoriti moramo: Mi vsi. Ne samo oni, ki premog sami rabijo, nego tudi vsi oni, ki premoga morda niti ne vidijo. Zakaj železnice že obetajo, da zvišajo voznino s 1. avgustom, tovarne zahtevajo za svoje izdelke že sedaj več in tako se mora podražiti vse, kar človek kupi in proda. Podražilo pa se ne bo samo za toliko, da spravimo one milijone, ki jih zahteva Trboveljska družba, pri tem podraženju bo še vse polno drugih prekupcev poiskalo svojega dobička. Plačati bo pa moral tisti, ki ne more zvaliti svojih dohodkov na drugega, tisti, ki si v potu svojega obraza služi svoj vsakdanji kruh, pa naj bo to meščan, ali kmet ali navadni delavec.

Ali se pa temu nezaslišanemu podraženju ni bilo mogoče upreti? Ali nima naša vlada toliko moči, da bi ščitila koristi našega prebivalstva proti mogočni družbi?

Načelstvo Jugosl. demokratske stranke je takoj energično protestiralo proti temu podraženju in zahtevalo, naj se uredi podraženje če je že potrebno, sporazumno z uporabniki in kolikor je res treba. Isto je zahtevala Narodno socialna stranka. Kaj bodo dosegli, je težko reči. Saj se je podraženje zgodilo z vednostjo naše deželne vlade, z vednostjo tiste vlade, ki se krčevito brani, da bi prišlo vanjo tudi kaj zastopnikov drugih strank, z vednostjo tiste vlade, ki venomer trdi, da dela za ljudstvo proti kapitalistom, ki pa brez vsakega najmanjšega upora dovoli, da veliki kapitalizem izsesa iz najširših slojev meni nič tebi nič letnih 150 milijonov.

Protestni shod v Ptuj.

Preteklo nedeljo se je vršil v Ptuj na javnem trgu protestni shod proti najnovejšim nasilstvom naših dednih sovragov Italjanov na eni strani, ki po celem našem zasedenem ozemlju palijo in plenijo domove naših zaslužjenih bratov, pobijajo in mučijo ta toliko izkušeni rod, ter Nemcev na drugi strani, ki s pomočjo prvih in laži prijateljske antante hočejo odpraviti demarkacijsko črto na Koroškem ter zahtevajo od nas, da zapustimo Radgono, predno oni izpolnijo v sanžermenski pogodbi jim naložene dolžnosti.

S svojim več tisočglavim obiskom shoda pokazalo je naše ljudstvo, da se zaveda grozodejstev, storjenih na našem narodu in dalo glasno duška svojemu gnevu radi barbarstev italjanskih in nemških zahrbtnosti.

Po otvoritvi shoda in pozdravu množice po vladnem komisarju dr. Senčarju je povzel besedo prof. Sovre, ki je v jedrnatih besedah očrtal, s kako krvoločnimi kremplji se zajeda v naše meso dedni sovražnik italjanski, uničujoč moralno, politično in gospodarsko vse, kar je naše,

Naša znana prvoboriteljica za pravice

in svobodo svojih zatiranih bratov in sester je v srce segajočem in z burnim odobravanjem sprejetem govoru osvetlila barbarska zločina, ki jih počenjajo te največje kukavice na nedolžnih familijah in njih imetju.

Po stvarnih in z dokazi podprtimi izvajanjih g. Mikuletiča o krivicah, ki se nam gode od italjanskih oblasti in hočejo prizadjeti od Nemcev na Koroškem in v radgonskem okraju, je po predlogu dr. Šalamuna sprejela množica, ki je kljub došli plohi vstrajala do konca, z viharnim odobravanjem prečitane resolucije, ki se v glavnem glase:

1.) Zborovalci, zbrani na protestnem shodu v Ptuj, dne 25. julija 1920 kar najodločneje protestirajo proti nameravani opustitvi demarkacijske črte med cono A in B na Koroškem in še enkrat slovesno in glasno izjavljajo centralni in deželni vladi, da se krivični zahtevi po odpravi demarkacijske črte ne uklonijo. Mi stojimo za koroškimi brati kot en mož — ena armada, pripravljena tudi s silo braniti naše svete, starodavne pravice — za to vlada, ne udaj se, na ukloni se, kajti ves narod stoji složen, edin za teboj!

2.) Zahtevamo, da se odvzame Italiji poverjeni mandat zasedbe našega ozemlja po italjanskih četah, zahtevamo, da morajo italjanske čete izprazniti naše zasedeno ozemlje in zahtevamo, da isto zasedejo naše čete ali jih nadomeste antantne čete, med katerimi pa morajo biti zastopane tudi naše.

3.) Zahtevamo plebiscit za vse zasedeno ozemlje. Z našimi trpečimi brati v solnčni Goriški, skalnati Primorski ter kršni Dalmaciji pasočustvujemo najglobokejše ter jim kličemo: Vstrajajte! Tudi Vam zasije zora osvoboditve! Nismo in ne bomo pozabili na Vas! Nekulturna barbarstva italjanska pa se sama obsojajo. Centralno vlado pa pozivamo, da energično zahteva zadoščenje za barbarska dejanja, za povzročeno škodo pa povračilo v polnem obsegu.

4. Protestiramo proti zahtevanemu odstopu Radgone, posebno pa proti izpraznitvi tega mesta, dokler Nemci ne izpolnijo vseh pogojev, ki jih vsebuje mirovna pogodba.

proga sta postali iz svetovnih železnic lokalne proge kot n. pr. proga Špilje-Ljutomer. Mi vozimo za enkrat v končnico, odkoder se vračamo brez vsake nadaljne zveze. Prometa z Ogrsko, za katerega je Južna železnica že nešteto krat prosila, pa država ne dovoli in moramo voziti na primer antantne živilske vlake iz Trsta preko Semeringa v Budimpešto. Ker gravitira Medjimurje proti Zagrebu — svoji politični centrali, in vsled splošne stagnacije v trgovini ima pa ta proga tudi malenkosten lokalni tovorni promet. Na celi 90 km dolgi progi prevozimo na dan približno 700 ton tovora v obeh smereh. Od tega odpade 300 ton na ormoški premog in približno 150 ton na prazne vozove. Cela proga ima torej ostalega tovarnega prometa dnevni 250 ton, to je približno 10 vozov za 9 postaj ali 1 voz za postajo in dan. Žalostna številka, ki nam najbolj jasno govori o našem trgovstvu, industriji in obrtništvu. Tu ni kriva železnica, ki bi rada izrabljala svoje osobe in vlačno silo strojev. Iz teh razlogov je pa tudi osebni promet jako slab in bi se Južni železnici že obstoječa vlakovna para le tedaj izplačala, če bi bila na celi progi tako polna, kot sta včasih med Pragerskim in Ptujem. Ker je torej tovorni promet — vir dohodkov — na omenjeni progi takorekoč na mrtvi točki, pri osebni prometu pa so imele železnice vedno in imajo tudi danes izgubo, se ne more od Južne železnice kot privatnega podjetja več zahtevati. Ker Južna železnica ne more več žrtvovati, država pa ji je vsako podporo odrekla, nam ne preostane torej drugo, kot upanje na boljše vlakovne zveze po otvoritvi prometa z Ogrsko, od katerega si pa jaz ne obljubim mnogo. Pripomnim, da je potrebno ukrenjeno, da se zboljšajo zveze z vlaki glavne proge, opozarjam pa ob enem na zopet nam pretečo premogovno krizo v zimski sezoni, kajti premogovniki zalagajo Južno železnico tako pičlo, da si v poletni dobi ni mogla napraviti zaloga. Vse to pa urejujejo državne oblasti.

Tancig.

Gospodarstvo.

Izvoz vina.

Piše: Franjo Rudl.

V številki 28 z dne 15. julija 1920 „Slov. Gospodarja“ piše g. Robert Košar pod omenjenim naslovom jako važen članek. Pozdravljam njegove besede in izjavljam, da je bila naredba radi prepovedi izvoza vina letnikov 1918 in 1919 v resnici nesrečna poteza, katera se da težko popraviti.

Torej nam je treba zanaprej pravega veščaka o vinogradništvu in izvozu vina pri centralni vladi, pri tisti zeleni mizi, kjer se kujejo razne naredbe in zakoni.

Drugič je treba, da se centralna vlada ozira na naša mnenja in poročila iz vinogradniških in kletarskih krogov. Veščak pri vladi je soodgovoren za vse nove naredbe, vsled katerih trpi naš slovensko vinogradništvo.

Vino za izvoz v inozemstvo naj se postavi pod javno kletarsko strokovnjakovo kontrolo, posebno kar se tiče kakovosti in množine. V korist poštenega imena našega slovensko-štajerskega vina, oziroma občno „slovenskega vina“, je dobra naredba v bodoče v trgovskem smislu nekaj tako važnega, da se navadni človek tega niti ne zaveda. Kontrola izvoznega vina mora priti pod oblast kletarskega nadzornika in dveh svetovalcev pridelovalcev. Imeti mora cilj, da slabo vino sploh ne sme preko meje, da se tako ohrani dobro ime našega slovenskega vina. Potem je treba pri takem uradu organizirati vinske poskušnje naših domačih vin. Pri takih strokovnih poskušnjah je treba, da pridejo vinogradniški in kletarski veščaki do sporazuma in temeljite preiskušnje.

Naredba kontrole izvoznega vina naj se posebno upelje za kletarstva, katera se stalno pečajo z izvozom vina. Skrbeti bo treba, da se slabo vino poboljša s sladkorjem in da se spravi na normalno kakovost. Ta urad

mora v slabih letinah preskrbeti slovenskim vinogradnikom dovolj sladkorja. Predpriprave za izvoz starega vina so že zamujene. A temeljito se moramo pripraviti, da ne zamudimo izvoza novega vina letošnjega leta in da stopimo s temi pripravami v trgovsko tekmo. Graška Zadružna zveza — „Landes-Musterkellerei des Verbandes der landwirtschaftlichen Genossenschaften in Steiermark“ je bila v zadnjih letih ena najboljših odjemalk naših vin. Dajmo za bodoče iskati stike s podobnimi podjetji, ker po posameznih polovnjakih, kakor poprej, ne moremo več vina pošiljati posameznikom in sicer radi previsoke tovarnine, carine in drugih različnih ovir, vsled katerih se vsak liter vina pri prometu v malem preveč podraži. Čital sem, da pri današnji slabi nemški valuti Italijani in Ogrji spravljajo na Dunaj vino z 11 stopinjami po 31—32 K nemškoavstrijsko veljave. Če je to istina, potem je naša tekma pri starem vinu sploh nemogoča. Treba pa je predpriprave za izvoz novega vina, katero še nima cene in še zori v vinskih gorinah.

Ali ne bi kazalo, da bi naše zadrage poiskale na Češkem, v Nemčiji, Poljski, Nizozemski in drugih severnih deželah novih odjemalcev za naša izborna vina?

Dopisi.

Damska kapela Lira v kavarni Balkan. Od 1. avgusta naprej koncertira v kavarni Balkan prvovrstna damska kapela „Lira“ pod vodstvom g. kapelnika Stiasny. To damsko kapelo se je posrečilo na njenem potovanju skozi Jugoslavijo za nekaj tednov angažirati, za kar bo ptujsko občinstvo g. kavarnarju Vučaku gotovo hvaležno, ter ga nagradilo z najmnogobrojnejšim obiskom.

Zahvala. Ob enem se zahvaljuje ptujski Sokol br. Štefanu Horvatiču, mizarskemu mojstru v Ptuj, za podeljeni les za sandoline v vrednosti 120 K in br. Aleksandru Mlakerju za dejansko in požrtvovalno podporo pri izgotovitvi treh sandolinov.

Sandolinov v tukajšnjem kopalšču se smejo posluževati le člani Sokola, ki se izkažejo z legitimacijo, katere dobe pri društvenem tajniku. Vsaka zloraba se bode zasledovala.

Ptujski Sokol se zahvaljuje gč. Šentjurčevi za podaritev kroja in g. Golobu, trgovcu na Polenšaku, za podaritev zneska po 60 K kot odškodnine za najdeni kovček in g. Gajserju za podaritev zneska po 10 K.

Sokolski izlet mariborske župe, ki se vrši v Guštaju na Koroško v nedeljo, dne 8. avgusta t. l. obeta biti nad vse veličasten. Za udeležence tega zleta vozi poseben vlak zjutraj iz Središča, ki se vrača zvečer istega dne nazaj do Središča, in imajo vsi, kateri se izkažejo s tozadevno sokolsko legitimacijo, polovično vožnjo. Kdor reflektira na obed, naj prijavi to svojemu sokolskemu društvu najpozneje do 31. t. m. Za članice in članetelovadce je ta izlet obvezen.

Sokolska slavnost v Guštaju na Koroškem. Po pripravah soditi, bo dne 8. avgusta t. l. ob priliki prvega zleta Mariborske Sokolske Župe na Koroško v Guštaju zares velik Sokolski nastop. Udeležila se ga bodo gotovo vsa bratska društva. Mariborska Sokolska župa, pa tudi druga društva iz oddaljenejših krajev se že sedaj prijavljajo, tako da se že lahko sedaj računa na 4000 gostov. Število pa raste od dne do dne. Posetili bodo to prireditve tudi mnogi odlični bratje Ljubljanskega Sokola; ni izključeno, da ne odpošlje tudi Zagrebški Sokol svojo deputacijo na ta zlet. Za vsa društva, katera do vstevši 6. avgusta prijavijo število svojih udeležencev „Sokola Guštanj“, bo že v naprej preskrbljen skupen obed po ugodnejših cenah, kjer bo izostalo vsako prerivanje in bo vsak lepo postrežen. Priprave se zelo lepo nadaljujejo, kar nam obeta izvenreden užitek pri slavnosti. Vozili bodo posebni vlaki. Poskrbljeno je vseh ozirih zelo dobro, kar je ob takih velikih prireditvah velikega pomena. Štajerci,

Železniška proga Pragersko-Čakovac-Kaniža.

Pod tem naslovom slika pisec v št. 30. Vašega lista sedanje železniške razmere na omenjeni progi in jih primerja z razmerami pred preobratom. Na to podajam le kratko pojasnilo.

Železniška proga Pragersko-Čakovac-Budimpešta je bila pred preobratom proga prve vrste, ki je vezala drugo glavno mesto monarhije in skoro celo zapadno Ogrsko z jugozapadom. Tržaški in tudi reški svetovni trg, vsa naša, italjanska in francoska letovišča, kakor tudi ona na Koroškem in posebno na Tirolskem ter v Švici so obiskovali Madjari preko te proge; imeli smo torej poleg živahnega lokalnega prometa tudi močan meddržavni osebni promet. Madjarom ni zazadoščala le ena pot do morja, pridno so uporabljali tudi drugo — Južno železnico, ki je v to svrhu konkurirala z državno in in dajala v osebni, posebno pa v tovarnem prometu vse mogoče tarifčne in prevozne ugodnosti. Poleg tega je skrbela bivša monarhija za Nemce in je v nemškonacionalne svrhe potrošila vse, da je zadovoljila svoje stebre mosta k Jadrani; zato tudi ni pozabila oporišča Ptuja ter mu je dala z matico Mariborom zveze, kakoršnih Ljubljana ni imela (recimo Ljubljana-Zagreb-Kranj-Kamnik.) Take vlakovne zveze je država zahtevala od podjetja Južne železnice in je tudi deloma subvencionirala. Južna Štajerska je poleg tega preskrbovala Gradec in Dunaj s poljskimi pridelki ter živino in študi to je pospeševalo promet na naši progi: Imeli smo res živahen osebni, pred vsemi pa tovarni promet in ne čudim se, če se temu ali onemu zahoče po časih, ki se ne bodo več vrnili. Proga je postala železna pot druge, oziroma, dokler se ne otvori promet z Ogrsko, pot zadnje vrste. Naša in koroška